

VI EDYCJA PROJEKTU **KAMIENIE PAMIĘCI** Z modlitwą Ojczyźnie

Przewodnik po projekcie

1) Kto może brać udział w projekcie?

Projekt skierowany jest do wszystkich osób i środowisk zainteresowanych historią najnowszą. Mogą brać w nim udział zarówno grupy – klasy, koła historyczne, koła naukowe, zastępy i drużyny harcerskie, środowiska kombatanckie, jak i osoby indywidualne. Warunkiem jest wypełnienie i przesłanie karty zgłoszenia, znajdującej się na stronie www.pamiec.pl/kamienie_pamieci. Kartę można przesłać zarówno listownie, jak i mailem.

2) Wybierz postać, czyli dlaczego nie bohater z pierwszych stron gazet i podręczników, tak jak św. Jan Paweł II, św. Maksymilian Maria Kolbe czy bł. ks. Jerzy Popiełuszko?

Postacie te zostały już upamiętnione, a ich działalność była przedmiotem wnikliwych badań historyków. Znacznie ciekawiej będzie Ci się pracowało, jeśli znajdziesz kogoś, kto nie został zapisany w zbiorowej pamięci, a na to zasługuje. Może to przynieść satysfakcję odkrywania nowych, nieodnotowanych dotychczas przez naukowców faktów. Zaś sylwetki św. Jana Pawła II, św. Maksymiliana Marii Kolbego, kardynała Stefana Wyszyńskiego czy bł. ks. Jerzego Popiełuszki, pomogą Ci, stając się drogowskazem, w poszukiwaniu mniej znanej postaci we własnej okolicy.

Właśnie „zwykły kapłan” i „skromna siostra zakonna”, osoby duchowne różnych wyznań żyjące i działające w środowisku lokalnym w latach 1939–1989, podobnie jak wspomniani wcześniej wielcy bohaterowie, mogą okazać się najlepszymi przykładami szlachetnych postaw, zgodnych z dewizą *Zło dobrem zwyciężaj*: wierności Ojczyźnie, występowania w obronie godności ludzkiej, sprzeciwiania się totalitaryzmom. Projekt nie ogranicza się do postaci-autorytetów wyznania rzymskokatolickiego. Przewodnicy duchowni

innych wyznań chrześcijańskich i innych religii, którzy podczas wojny i w dobie komunizmu byli ambasadorami uniwersalnych wartości oraz idei wolnej Polski, zasługują w taki sam sposób na upamiętnienie.

3) Znajdź postać – ale jak?

Jest to zadanie dla detektywa. Wymaga nie tylko wiedzy historycznej, ale umiejętności docierania do źródeł i osób, które mogą Ci pomóc. Gdzie ich szukać?

- Poproś o pomoc nauczyciela, katechetę czy kapłana – wskażą Ci miejsca, gdzie możesz się udać w poszukiwaniu materiałów;
- porozmawiaj ze swoimi bliskimi czy sąsiadami, świadkami historii pamiętającymi czasy II wojny światowej i następującą po nich dobę reżimu komunistycznego w Polsce;
- poszukaj w bibliotece wydawnictw poświęconych historii Twojej miejscowości lub regionu, być może znajdziesz nawet książkę szczegółowo opisującą dzieje konkretnej parafii bądź diecezji;
- odwiedź lokalne muzeum, umów się z kustoszem; sprawdź, czy w Twoim mieście działa muzeum diecezjalne, jeśli zdecydowałeś się na upamiętnienie kapłana lub osoby konsekrowanej któregoś z wyznań chrześcijańskich, lub ośrodek historyczny dokumentujący historię niechrześcijańskich wspólnot religijnych;
- złóż wizytę władzom samorządowym, upewniwszy się najpierw, kto konkretnie może Ci pomóc i nie zapominając o umówieniu się z tą osobą;
- sprawdź, czy w Twojej miejscowości istnieje jakieś koło miłośników historii – tam często przechowuje się pamiątki i świadectwa;
- zastanów się, czy nie znasz żadnego historyka – amatora, zakochanego w historii Twego regionu, czy nie mieszka gdzieś blisko Ciebie dziennikarz lokalnej prasy, który może podpowiedzieć Ci nie tylko osobę, o której stworzysz projekt, ale też udzielić dokładniejszych o niej informacji, może nawet pokazać dokumenty i pamiątki z nią związane?

3) Zgromadź portfolio

Spróbuj **odtworzyć życiorys** swego bohatera na podstawie opowieści znających go osób. Ważne są miejsca, w których twój bohater działał – możesz spróbować nanieść je na mapę.

Zbieraj wszelkie ślady z nim związane, fotografuj lub skanuj **dokumenty i pamiątki** (oczywiście za zgodą ich obecnych właścicieli). Warunkiem wykorzystania cudzych zdjęć jest uzyskanie zgody ich właściciela – jeśli ją uzyskasz, pamiętaj o podaniu informacji nie tylko o tym, co fotografie przedstawiają, ale i skąd pochodzą, kto jest autorem.

Włącz do portfolio **wywiad z bohaterem bądź relacje ludzi, którzy go znali** lub mogą coś o nim opowiedzieć.

Na pewno nie zaszkodzi także umieszczenie w portfolio **opisu Twoich działań**, podjętych w ramach projektu, udokumentowanych zdjęciami.

Nie zapomnij o stronie estetycznej przedsięwzięcia – niech Twoja opowieść o odnalezionym przez Ciebie bohaterze ma odpowiednią oprawę.

Jeśli masz wątpliwości, chcesz zweryfikować zdobytą przez siebie wiedzę, skontaktuj się z historykami Instytutu Pamięci Narodowej – mogą wskazać dodatkowe źródła i pomóc w dotarciu do uzupełniających informacji. Nazwiska i adresy mailowe znajdziesz na naszej stronie, możesz też skorzystać z adresu projektu kamieniepamieci@ipn.gov.pl.

4) Zaprezentuj swoje odkrycia innym

Przede wszystkim zastanów się, **komu** chcesz i powinieneś przekazać wiedzę o postaci, która stała się bohaterem Twojego projektu. Jednym z celów projektu jest wpisanie tej osoby w pamięć zbiorowości lokalnej, dlatego adresatem prezentacji powinny być **władze samorządowe, lokalna prasa, ale także młodzież i mieszkańcy** Twojej miejscowości. Zatem gazetka szkolna może okazać się niewystarczająca... a może dodatkowo:

- Wystawa, taka z prawdziwego zdarzenia, jeśli to możliwe, zaprezentowana w miejscu ogólnie dostępnym (biblioteka, siedziba władz samorządowych, szkoła, sala parafialna, lokalny ośrodek kultury, oczywiście za zgodą gospodarzy obiektu);
- gazeta-jednodniówka, rozdawana mieszkańcom oraz przesłana do lokalnego samorządu i prasy;

- artykuł lub osobna wkładka do lokalnego wydawnictwa;
- strona internetowa (pamiętaj, by szeroko rozpropagować wiadomość o jej istnieniu);
- film opowiadający o postaci i Twoich poszukiwaniach;
- spotkanie-debata, w ramach którego wspólnie z przedstawicielami władz samorządowych zastanowicie się nad sposobem upamiętnienia Twojego bohatera.
- rekonstrukcja historyczna (pamiętaj o konieczności współpracy z gospodarzem miejsca, w którym chcesz swoją akcję przeprowadzić);
- każda inna forma, która przybliży społeczności lokalnej wybraną przez Ciebie postać.

5) Pozostaw ślad

Przed Tobą być może najtrudniejsza faza przedsięwzięcia, polegająca na pozostawieniu **trwałego śladu**, upamiętniającego Twojego bohatera i jego dokonań. Może uda się posadzić drzewo upamiętniające wybraną przez Ciebie postać? Można też poświęcić jej miejsce w muzeum regionalnym lub szkolnej Izbie Pamięci – jeśli takiej w szkole nie ma, można spróbować ją założyć. Niekonwencjonalne pomysły własne też mogą być wspaniałym pomnikiem, ale zanim namalujesz graffiti na cześć Twego bohatera, zapytaj o zgodę właściciela ściany, którą chcesz wykorzystać. Dobrym pomysłem może być umieszczenie hasła w Wikipedii. Są też w internecie miejsca, gdzie można zaprezentować krótki film, choćby na YouTube. Pamiętaj także, że nie wszystkie efektowne pomysły są realne – wystawienie pomnika wymaga wielu środków i starań. Wirtualna mapa pamięci, jaką – mamy nadzieję – uda nam się stworzyć z przesłanych przez Was materiałów, też jest swego rodzaju pomnikiem.

Może się okazać, że mimo najszczerzej chęci faza ta nie wyjdzie poza projekt, bowiem realizacja z różnych powodów może się okazać niemożliwa. Na tym etapie szczególnie potrzebne będzie Ci wsparcie sojuszników – spróbuj dotrzeć do osób, instytucji i organizacji, które mogą Ci pomóc. Mogą to być osoby związane z lokalnym samorządem, kołami miłośników historii, stowarzyszeniami kombatanatów, lokalnymi muzeami czy prasą. Nie przejmuj się ewentualnym niepowodzeniem – nawet jeśli nie uda się nazwać imieniem Twojego bohatera ulicy czy szkoły ani ufundować tablicy pamiątkowej.

6) Prześlij sprawozdanie

I wreszcie finał, podsumowanie działań. Prześlij do nas **sprawozdanie i dokumentację** związaną z odnalezionym przez Ciebie bohaterem w formie pozwalającej na umieszczenie na mapie internetowej. Planujemy także wydanie publikacji, opartej o nadesłane przez uczestników projektu materiały, która także będzie trwałym śladem po odnalezionych przez Was postaciach i Waszych działaniach.

7) Kontakt z nami:

Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej

IPN w Białymstoku

projekt edukacyjny Kamienie Pamięci

ul. Warsztatowa 1A

15-637 Białystok

telefon: 085 664 57 83, 085 66 457 87

mail: kamieniepamieci@ipn.gov.pl